

به نام خدا

عنوان مقاله:

راه های گرایش عمیق دانش آموزان به نماز

نویسنده مقاله: ریحانه ایزدی

کارشناس ارشد رشته فقه و حقوق اسلامی

کارشناس امور تربیتی اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی

Email: reihanehizadi@Gmail.com

چکیده:

نیاز به پرستش و نیایش یکی از نیازهای اساسی و عمیق است که در عمق روان بشر وجود دارد و جزئی از وجود و کشش فطری انسان است. استاد شهید علامه مطهری (رحمه الله) در این باره می فرماید :

"یکی از پایدارترین و قدیمی ترین تجلیات روح آدمی و یکی از اصیل ترین ابعاد وجود انسان ها حس نیایش و پرستش است".

مطالعه آثار زندگی بشر نشان می دهد هر زمان، هر جا که بشر وجود داشته است، نیایش و پرستش هم وجود داشته است.

خداوند تبارک و تعالی در قرآن مجید، می فرماید : «فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفاً فِطْرَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ » (روم: ۳۰)؛ پس روی خود به سوی دین حنیف کن که مطابق فطرت خداست؛ فطرتی که خدا بشر را بر آن فطرت آفریده و در آفرینش خدا دگرگونی نیست، این است دین مستقیم، ولی بیش تر مردم نمی دانند .

همه کودکان به طور فطری می ل به پرستش و نیایش در وجودشان وجود دارد . اگر مشاهده می شود که گروهی از کودکان و نوجوانان نسبت به مسائل دینی - از جمله نماز - رغبت و تمایلی از خود نشان نمی دهند، این مربوط به عوامل محیطی است که فطرت کودک را از مسیر خود منحرف کرده است .

مقدمه:

آموزش نماز و پرورش روحیه مذهبی مناسب برای اقامه آن، ابتدا از خانه شروع می‌شود و خانواده نقش مهمی در انتقال فرهنگ نماز از خود بروز می‌دهد. آنچه در مورد فرزند در گرایش به نماز مهم است، وجود انگیزه است، و آنچه در تربیت و آموزش نماز اهمیت دارد، رسوخ روح معنوی نماز به اعماق دل اوست، نه تحمیل فرم و قالب به او. زمانی آموزش نماز به توفیق می‌انجامد و قرین موفقیت می‌گردد که با احساس خوشایندی همراه باشد.

بدون تردید همه انسان‌ها به طور فطری استعداد و گرایش به نیایش دارند، اما آنچه که درباره کودکان و نوجوانان مهم است، چگونگی روش‌های آموزش و نحوه ارائه و انتقال این ارزش‌هاست.

آداب و عبادت‌های مذهبی چون پاسخی به عالیت‌ترین نیازهای معنوی انسان است، اگر به طور طبیعی و با جلب رضایت قلبی جوانان ارائه شود، احساس خوشایندی در آنان برمی‌انگیزد و آئین را به راحتی جذب می‌کنند، چرا که احساسات و عواطف، مهمترین نقش را در تکوین و رشد و پرورش شخصیت جوان دارد. بدیهی است زمانی که نوجوان در معرض یادگیری و آموزش احکام و عبادات قرار دارد، لازم است از قبل برای این موضوع زمینه‌سازی شود تا همراه با آموزش، احساس خوشایندی در او ایجاد گردد و به این ترتیب، نتیجه‌ای مطلوب به بار آورد. در این صورت، تقویت چنین گرایش فطری نیز بسیار آسان و طبیعی خواهد بود. کسب عادت‌ها و رفتارهای مذهبی پیش از آنکه متأثر از اندرزها و سخنان والدین باشد، معلول پذیرش رفتار، عواطف و احساسات مرتبط و همراه با مهر و محبت آنان است.

با برانگیختن احساساتی خوشایند در حین انجام فرایض مذهبی در کودکان و نوجوانان، زمینه یادگیری رفتارها و احساسات مطلوب فراهم می‌گردد و این نیز به نوبه خود موجب تقویت انگیزه و گرایش به نیایش و ارتباط با پروردگار متعال می‌شود. یادگیری بیشتر رفتارها و گفتارهای کودکان و نوجوانان، بر اساس مشاهداتی است که نسبت به اعمال والدین دارند و احساسی که فضای ارتباطی خانواده در آن‌ها پدید می‌آورد. در کانون خانواده است که گرایش دینی افراد تقویت می‌یابد و خمیرمایه شخصیت مذهبی در آنان تکوین می‌یابد. در همین مکان است که رغبت‌ها، احساسات خوشایند و ناخوشایند و رفتارهای متعادل و نامتعادل و نگرش‌ها و باورهای درست یا غلط منعقد می‌گردد.

امام علی (ع) می‌فرماید:

"قلب الحدث كالارض الخالية ما ألقى فيها من شيء قبلته فبادرتك بالادب قبل ان يقسو قلبك و يشتغل لُبك" قلب نوجوان، همچون زمینی خالی است. هر بذری که در آن افکنده شود می‌پذیرد. من پیش از آنکه دلت سخت گردد و فکرت مشغول شود، به ادب و تربیت تو مبادرت نمودم.

عوامل گرایش نوجوانان و جوانان به نماز در خانواده

بسیاری از رفتارها و گرایش‌های کودک و نوجوان، از قبیل گرایش به نماز و روزه و شرکت در کارهای خیر و اهمیت دادن به وظایف و تکالیف دینی، غالباً متأثر از تجارب خوشایند تربیتی آنان در خانه و خانواده است. کودکان به شدت نیازمند و تشنه یادگیری هستند و احتیاج به امنیت و آرامش خاطر و اتصال به یک منبع قدرت و رحمت و عطف دارند. آوای ملکوتی قرآن و نوای دلنشین اذکار نماز، حتی در دوران بارداری مادر موجب جنب و جوش و شکوفایی گرایش و احساسات دینی در کودک می‌شود.

سکوت، عصبانیت، رفتار، نگاه و سخن پدر و مادر و اطرافیان، برای کودکان سر مشق و اعمال بجای هر کدام، سبب ارضای نیاز و اغنای گرایش فطری آنهاست. آنان پیوسته می‌آموزند و نسبت به هر چیز کنجکاوند. خانواده باید تلاش کند تا آموخته‌های مذهبی آنان با تجارب و احساسات خوشایندی شکل بگیرد. سعه صدر، ابراز احساسات خرسندی و روحیه رضایتمندی، گرایش به این احساسات مذهبی را برای کودکان گوارا می‌سازد. بر این اساس، زیباترین و خوشایندترین حالات و اوقات کودکان و نوجوانان در خانواده زمانی است که پدر و مادر آماده اقامه نماز می‌شوند، آنگاه که کودک همه شادی و نشاط را در چهره بر افروخته و شادمان اطرافیان خویش مشاهده می‌کند، یعنی به هنگام وضو گرفتن و جا نماز انداختن و معطر ساختن لباس نماز و خود را به زیباترین شکل آراستن و گوش فرا دادن به آوای دلنشین قرآن و اذان که نسیم آرامش بخشی در کالبد افراد می‌دمد و روح چون پرندۀ ای که از بند و قفس آزاد شود، در فضایی ملکوتی بال و پر می‌گشاید و به سوی محبوب حقیقی اوج می‌گیرد.

خانواده‌ها می‌توانند بسیاری از رفتارهای مطلوب و احساسات خوشایند و دوست داشتنی خود را به طور غیر مستقیم در قالب ارزش‌ها و احکام دینی و از طریق بهره‌گیری از الگوهای رفتاری، در وجود کودکان و نوجوانان تثبیت نمایند.

مشاهده رفتار اطرافیان، انگیزه‌ای قوی و غنی برای یادگیری و آموزش فرزندان است، در حالی که آموزش‌های خطابی و توصیه‌های مستقیم و آمرانه، نه تنها چندان رغبت و انگیزه‌ای در درون جوان و نوجوان ایجاد نمی‌کند، بلکه گاهی مایه آزرده‌گی و تنفر نیز می‌شود.

اعضای خانواده، اگر توجه داشته باشند که در خانه یا سفر یا گردش، در میهمانی و بی‌حین کار و به طور کلی در هر موقعیتی که ندای پرطنین و دلنشین اذان را می‌شنوند، از هر کاری که دارند، دست کشیده و پیش از هر چیز دیگر به اقامه نماز اهمیت دهند، در تلقی و نگرش فرزندان نسبت به این فریضه الهی تأثیر مضاعف خواهد داشت.

باید برای تعلیم و تربیت نماز زمینه سازی کرد و همه جوانب و ابعاد گوناگون قضیه را در نظر گرفت و کوشید تا همه عوامل مهم و دست اندر کار و تأثیر گذار از وحدت و هماهنگی لازم برخوردار باشند .

متأسفانه بعضی از والدین به دلیل عدم حساسیت و اهمیت نسبت به مسائل دینی و گاهی به دلیل سخت گیری ها و آموزش های غلط و عدم آشنایی آنان با سیره ائمه اطهار (علیهم السلام) و روش های تربیتی، به گونه ای با کودک رفتار می کنند که آنان نسبت به مسائل دینی بی تفاوت، کم رغبت و بعضاً از آن متنفر می شوند .

بعضی از والدین حساسیت و دقتی که در امور دنیوی (تغذیه، لباس، درس و مانند آن) فرزندانشان از خود نشان می دهند در مسائل معنوی و دینی آن ها ندارند.

خداوند تبارک و تعالی می فرماید: و أمر اهلک بالصلاة و اصطر علیها طه، ۲۰ آیه ۱۳۲ (و تو اهلت را به برپایی نماز بخوان و در این امر پایداری و صبوری پیشه کن.)

مه‌اتما گاندی « رهبر بزرگ هند چه زیبا می گوید:

من در زندگی عمومی و خصوصی خود، تلخ کامی های بسیار سختی داشته‌ام که مرا دست خوش ناامیدی می ساخت. اگر توانسته‌ام بر این ناامیدی ها چیره شوم، به خاطر دعا و نمازهایم بوده است . دعا و نماز را مانند حقیقت، بخشی از زندگی خود به شمار نمی آورم، بلکه تنها به خاطر نیاز و احتیاج شدید روحی، آن را به کار می‌بسته‌ام، زیرا اغلب خود را در حال وضعی می‌یافتم که احتمالاً بدون نماز و دعا نمی‌توانستم شادمان باشم .

هر چه زمان می گذشت، اعتقاد من به خدا افزایش می یافت و نیاز من به دعا و بهار بیشتری می شد و صورتی مقاومت‌ناپذیر به خود می‌گرفت. بدون آن، زندگی سرد و تهی بود . به همان اندازه که غذا برای بدن لازم است، دعا و نماز برای روح ضرورت دارد. در واقع، آن قدر که دعا و نماز برای روح لازم است، غذا برای بدن ضرورت ندارد، زیرا اغلب لازم است که به خاطر سلامت بیشتر، به خودمان گرسنگی بدهیم و از غذا خوردن خودداری کنیم، اما در مورد دعا و نماز، چنین اجتنابی نمی‌تواند وجود داشته باشد . همه مردم با هم برابرند.

عوامل گرایش نوجوانان به نماز در مدرسه

هر قدر شخصیت الگوهای تربیتی و پرورشی برای دانش آموزان، محبوب و دوست داشتنی تر باشد، تأثیر پذیری آنها افزایش می‌یابد. اگر چنین فضایی بر مدارس حاکم باشد، روحیه معنوی دانش آموزان افزایش می‌یابد و در نمازخانه مدرسه ارتباط شوق آمیز همسالان گسترش می‌یابد. استفاده از رنگ های آرامش بخش، همچون آبی و نیلی و فیروزه‌ای، بهره‌گیری از خطوط منحنی دیوارها و محراب، فضای سالن نمازخانه مدرسه را گیرا و دلنشین می‌سازد. استنشام بوی عطر و گلاب و نورپردازی جالب با رنگ های سبز و پخش ملایم نوای گوش نواز تواسیح مربوط به اسماء

الله، قبل از شروع نماز، محیط را سرشار از حال و هوایی معنوی و روحانی می‌کند. بیان قصه‌های لطیف و خاطره‌های زیبا و اجرای نمایشنامه‌های دل‌انگیز با زبانی شیرین و دوست‌داشتنی، برای ارائه احکام و روش‌های اخلاقی و نماز سازی و تصویر سازی از ارزش‌ها و رفتار انسان‌های وارسته و رهبران و اسوه‌های مذهبی، تأثیرات بسیار مؤثری در یادگیری و گرایش و پایداری نسبت به ارزش‌های مذهبی و فهم درست از اقامه حقیقی نماز، در بین دانش‌آموزان به جای خواهد گذاشت.

برپایی نماز در مدارس، همراه با معلمان و مربیان و مدیر و همچنین اقامه نماز در پارک‌ها و یا برگزاری آن در میدان‌های ورزشی، اردوها و مجامع عمومی، می‌تواند برای دانش‌آموزان دل‌انگیز و به یاد ماندنی باشد. توجه به سرویس‌های بهداشتی و وضو خانه مدارس و پاکی و تمیزی آن، در ترغیب دانش‌آموزان برای گرفتن وضو و شرکت در جمع دانش‌آموزان در نماز خانه مدرسه، برخورد با چهره‌گشاده و باز در این هنگام، همه و همه زمینه‌های آماده سازی و تقویت و افزایش گرایش به نماز را در دانش‌آموزان فراهم می‌سازد. در خانواده بزرگ مدرسه نیز، قدرت و تحمل و صبر و حوصله مدیر، ناظم و مربی پرورشی و معلم راهنما برای برپایی نماز باید بالا باشد و از سخت‌گیری‌های بی‌مورد و تحقیر دانش‌آموزان در فراخوانی به این امر الهی، جداً باید خودداری شود، برای نماز از بهترین مکان‌ها و بهترین لباس‌ها استفاده شود و از محل تنگ و تاریک و کثیف و مخروبه پرهیز گردد. ناظم نباید با تند خویی و عتاب و خطاب، زمینه آزرده‌گی روانی دانش‌آموزان را فراهم آورد. مراقبت باید غیر مستقیم باشد و اگر احیاناً دانش‌آموزی در انجام نماز کاهلی نشان می‌دهد، باید در مرحله اول علت آن بررسی شود و سپس زمینه شرکت وی در جمع دوستان و همسالان در نماز خانه فراهم آید. برگزاری مراسم و دعوت برای نهار و یا افطار در نماز خانه، به مناسبت‌های مختلف، جزء خاطرات فراموش‌نشده دانش‌آموزان خواهد بود. صبر و بردباری و رفتاری متین و معقول مسؤولان مدرسه، اگر همراه با عطف و مهربانی باشد، در دانش‌آموزان احساس و نگرشی مثبت نسبت به اقامه نماز پدید می‌آورد.

معلمان و مربیان پرورشی ما باید با پی بردن به این اصل که تربیت کودکان و نوجوانان ما موضوعی حساس و ظریف است با راهکارها و شیوه‌های مناسب آنها را ترغیب و تشویق کنند تا نماز اول وقت را با علاقمندی اقامه کرده و نسبت به حلاوت شیرینی این امر آگاهی پیدا کنند.

ترغیب و تشویق دیگران به خواندن نماز علاوه بر اینکه نیاز به بررسی عوامل جلوگیری کننده دارد، نیازمند توجه به عوامل روانشناسانه مثل تشویق و تحسین نمازگزار یا کودک در سن بلوغ فکری و دینی نیز هست.

نماز تنها عامل بازدارنده از همه لغزش‌ها و تنها تکیه‌گاه امن و مأمن مستحکم برای انسان‌ها خصوصاً جوانان است که هرگز نفس خویش را از افتادن در مهلکه حوادث مصون نمی‌بینند و شاید به همین سبب باشد که در کتاب آسمانی قرآن، کمتر عبادتی چون نماز مورد اهمیت قرار گرفته است تا آنجا که حدود صد و چهارده مورد این کلمه در قرآن به کار رفته و در پانزده مورد امر به آن شده است.

علامه طباطبایی (رحمة الله) صاحب تفسیر ارزشمند المیزان می فرمایند: « بر مردم است که قلب ها را متوجه و متمایل به یاد ذکر خدا سازند. زیرا هیچ تلاشی و همتی برای انسان در زندگیش نیست مگر برای رسیدن به سعادت و نعمت و هیچ ترسی ندارد مگر ترس از افتادن در بدبختی و سختی و شقاوت و خداوند تنها سبب و یگانه عاملی است که امور خیر در دست اوست و نیز همه خوبی ها به او برمی گردد و او قادر بر بندگان و ضامن سعادت ایشان است. پس توجه و اعتماد و اتصال به او موجب نشاط و شادابی و کمال مطلوب است. پس قلب ها به یاد او از نگرانی ها و اضطرابات مطمئن می شوند و تسکین می یابند.

هماهنگی میان خانه، مدرسه درپایبندی به نماز

برای رسیدن به اهداف تربیت دینی و ترویج فرهنگ نماز، همکاری همه نهادها، به خصوص نهادهای فرهنگی و تربیتی، ضرورت تام دارد. خانه، مدرسه و جامعه در انجام وظایف تربیتی و پرورش مسائل دینی مکمل یکدیگرند

فرهنگ انس با نماز به عنوان یک حرکت ارادی، آگاهانه و مستمر، باید از آغاز دوران کودکی در نظام تربیتی خانه، مدرسه و جامعه به عنوان یک اصل مهم تربیتی، مدنظر قرار گیرد تا فطرت خداجوی کودک به گونه ای رشد و پرورش یابد که هیچ عامل و شرایطی نتواند موجبات انحراف او را فراهم سازد.

در آموزش و پرورش قدیم، همه مسؤولیت های تربیتی را مدرسه به عهده می گرفت، اما در تربیت جدید، این حقیقت پذیرفته شده است که آموزش و پرورش مدرسه بدون هم کاری آگاهانه و فعالانه خانواده، نتیجه مطلوب نخواهد داد؛ زیرا کودک بیش تر اوقات فراغت خود را در خارج از مدرسه و غالباً در خانه و جامعه می گذراند و از والدین و جامعه متأثر می شود که خنثا کردن اثرات محیط خارج از محیط در مدت محدود درسی بسیار سخت و گاهی غیرممکن است. در واقع، امروز اگر خانواده، مدرسه و جامعه نسل جدید را به سوی یک هدف و روش واحدی سوق ندهد، نمی توان امیددی به پیشرفت دینی جامعه داشت.

اهمیت دادن والدین به نماز باعث می شود که روح معنوی نماز در بین فرزندان به رشد و شکوفایی برسد و پدر و مادر نمازخوان الگوی مناسب و به جایی برای فرزندان در خواندن نماز هست..

برای سالم ماندن خانه و آرامش افراد آن، بایستی روح معنویت و یاد خدا به وسیله نماز و ذکر او در فضای آن ایجاد شود و فضایل اخلاقی در هر کدام از اعضا خانواده ایجاد شود و رذایل اخلاقی از روح تک تک افراد آن زدوده شود، چرا که در غیر این صورت، هم اهل خانه نابود می شوند و هم اعمال آنها از قبیل نماز و غیره را از بین می برد.

لازم است تلاش دست اندرکاران تعلیم و تربیت بر این باشد که پیوندی واقعی (نه ظاهری و صوری) بین خانه و مدرسه و جامعه ایجاد کنند. با این گونه پیوند، هم خانه به فضایی اسلامی و آکنده از ارزش های معنوی تبدیل می شود، و

هم مدرسه، نقش سازنده و هدایتگری در زمینه ارزش های دینی می یابد. از این رو، با هماهنگی و یکسانی فضای حاکم و ارزش های معنوی و دینی در خانه و مدرسه، بسیاری از تعارضات و مشکلاتی که ممکن است برای کودکان در نتیجه ناهماهنگی بین خانه و مدرسه و جامعه ایجاد شود، برطرف می شود.

آیا اجبار در امر نماز دانش آموزان کار صحیحی است؟

انسان به اقتضای فطرت الهی خود، موجودی است مختار و کرامت خویش را می تواند با اختیار خود کسب نماید.

این توانایی انسان به حکم نیرویی است که آن را «اراده» می نامند و تحت فرمان عقل عمل می کند. این توانایی بزرگ از مختصات انسان است و براساس این توانایی است که انسان یک موجود آزاد، انتخابگر، صاحب اختیار می باشد

در دعوت کودکان و نوجوانان به دین، باید به گونه ای عمل کنیم که آن ها احساس آزادی کنند و با توجه به این موضوع که انسان فطرتاً خداجوست، با تذکر روش های صحیح، این فطرت را در وجود آنان بیدار نماییم و آن ها را به طرف پذیرش دین سوق دهیم .

پیامبر گرامی(صلی الله علیه وآله) نیز با نرم خوئی و با زبان لین افراد را به دین اسلام دعوت می کردند. به تجربه نیز ثابت شده است که با زور و اکراه نمی توان کسی را به راه راست هدایت کرد .

خداوند تعالی می فرماید: (أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ) "یونس: ۹۹"; ای رسول! تو کی توانی همه را با جبر و اکراه مؤمن گردانی؟

اگر به مفاد آیه (لا اکراه فی الدین، قد تبین الرشد من الغی) «بقره: ۲۵۶»; توجه نماییم، خداوند می فرماید: ای پیامبر، وظیفه تو تبیین است. تبیین کردی، دیگر جای اکراه وجود ندارد .

و یا می فرماید: «إِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ» (آل عمران: ۲۰): کار تو فقط ابلاغ است، تو فقط منذر هستی .

بنابراین، نباید هیچ گاه کودکان و یا نوجوانان را مجبور به نماز و دین داری کنیم یا نباید به آن ها مزایای زیادی بدهیم و تطمیع کنیم. اگر بدون استفاده از این دو حربه تهدید و تطمیع، بتوانیم آن ها را به عقیده ای معتقد کنیم، آن اعتقاد درونی خواهد بود؛ یعنی اعتقادی که نه برای جلب منفعت است و نه به دللی ترس از قدرت.

زور و اجبار و تحمیل که گاهی از سوی والدین در برخی خانواده ها علیه فرزندان اعمال می شود موجب انزجار نسل جوان از ارزشها و فرائض دینی شده و نماز و نمازگزاران را با زور و تحمیل و تحقیر توأمان تداعی نموده و از نماز و نمازخوان ها فاصله می گیرند. غنچه با زور گل نمی شود. فراموش نکنیم که تمامی سوره های قرآن (جز یکی) با رحمن

و رحیم آغاز شده و بهترین راه تقویت بنیه دینی در بین مردم زبانی نرم و استدلالی محکم و موعظه ای شیرین و نیکو داشته شده است.

حضور در نماز جماعت، به خصوص در اماکنی که از فضای مادی و معنوی خوبی برخوردارند و با مدیریت خوب و امام جماعت پویا و متعهد و آگاه، اداره می شوند، در تقویت علاقه و اعتقاد ما و فرزندان به دین و عبادات و نماز تأثیر فوق العاده ای دارد.

آموزش مسائل مذهبی به کودکان و نوجوانان، آگاهی، بصیرت و فنون تربیتی را می طلبد. والدین باید بدانند که شیوه های سنتی و منسوخ، که هیچ سنخیتی با تعالیم آسمانی اسلام و علوم جدید ندارد، جوابگوی نیازهای کودکان و نوجوانان نمی باشد و با این روش ها نمی توانند کودکان و نوجوانان خود را مذهبی بار آورند. بدین روی، توصیه می شود با مطالعه و بررسی سیره ائمه اطهار (علیهم السلام) و سفارش های آنان، به تربیت مذهبی کودکان و نوجوانان اقدام نمایند.

بعضی از والدین و مربیان اصرار دارند، حتی از روی جبر و اکراه، بدون توجه به حال و روحیه کودک، او را نمازخوان بار آورند، اما ناخودآگاه افرادی لامذهب و عقده ای می پروراند. چنین افرادی در نخستین فرصتی که به قدرت و استقلالی دست یابند، ترک دین و عبادت خواهند گفت. روشن است که مسؤولیت چنین کاری بر عهده کسانی است که چنین زمینه ای فراهم ساخته اند.

والدین، مربیان و ائمه جماعات باید به گونه ای به تبیین و تفهیم فلسفه نماز بپردازند که دانش آموزان از سوی عشق و علاقه و نه از روی تکلیف و جبر به اقامه نماز روی آورند. بهتر است بیش از هر چیز، جاذبه های رفتار خود را در بیان ارزش ها، با فراهم کردن مقدمات نماز افزایش دهیم. باید تلاش کنیم که بچه ها یک تلقی و شناخت خوب و لطیف از خداوند متعال داشته باشد.

واجبات دینی از جمله نماز باید به طوری به جوانان تفهیم شود که آنها نماز را مکالمه ای دوستانه با خداوند قلمداد کنند. از روی شناخت و برای رسیدن به کمال به اقامه نماز بپردازند. برای میسر شدن این امر، خانواده ها و معلمان باید یک نوع تلقی و نگرش مثبت و سازنده نسبت به احکام اسلام در جوانان ایجاد کنند.

مربیان و معلمان باید به جای امر و نهی از زبان دوستانه برای ترغیب جوانان به نماز استفاده کنند. متأسفانه در بسیاری از مدارس شرکت دانش آموزان در نماز جماعت اجباری است. این مساله به دلیل حاکم بودن جبر، بچه ها را از نماز گریزان می کند. معلمان می توانند با رفتار و اخلاق خوب خود و شرکت در نماز جماعت به طور غیرمستقیم دانش آموزان را به نماز خواندن ترغیب کنند.

امام جماعت باید خوش اخلاق، خوش برخورد و باحوصله باشد، و رابطه صمیمی و دوستانه را جایگزین رابطه امرانه کند. جوانان به دلیل نداشتن شناخت کافی و کامل از دین بد اخلاقی امام جماعت را به پای دین می گذارند. ائمه جماعات باید خود را از نظر بعد علمی تقویت کنند و با شناخت اصول روانشناسی و آگاهی نسبت به شرایط جامعه، نیازهای جوانان را درک کنند. آنها باید با زبان خود جوانان به بیان آموزه‌ها و احکام دینی بپردازند. آنها باید باحوصله و سعه صدر سوالات و شبهات جوانان را برطرف کنند. در این صورت جوانان ما بیشتر به سمت مسجد و عبادت ترغیب می شوند. در واقع اقامه نماز کاملا اختیاری است و برای نخواندن نماز هیچ امتیاز و نمره ای از دانش آموزان نباید کسر شود. چرا که برخی در ساعت دیگری این فریضه را به جای می آورند و برخی نیز به صورت فرادی نماز می خوانند لذا زنگ نماز الزامی، اما شرکت در آن کاملا اختیاری است.

منابع:

(محمد رضا رضوانطلب، پرستش آگاهانه، ص ۵۱، به نقل از: احیای فکر دینی، ص ۱۵۱)

(نهج البلاغه، نامه ۳۱)

(محمد رضا مطهری، راهنمایی و مشاوره از دیدگاه اسلام، ص ۴۲۲)

(مهاتما گاندی، ترجمه محمود تفضلی، صص ۱۰۶-۱۰۷)

(محمد رضا مطهری، راهنمایی و مشاوره از دیدگاه اسلام، ص ۴۲)

(الیور ارونسون، روانشناسی اجتماعی، ترجمه حسین شکرکن، ص ۳۴)

بخش اخلاق و عرفان اسلامی تبیان

مشخصات تنظیم کننده:

شماره پرسنلی: ۳۰۵۷۶۸۵۴

نام پدر: صابر

نام و نام خانوادگی: ریحانه ایزدی

شغل: کارشناس امور تربیتی اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی

تاریخ تولد: ۱۳۵۱

مدرک تحصیلی: فوق لیسانس فقه و حقوق اسلامی

آدرس: مشهد - فلسطین ۱۰ پ ۵۱ ط ۴

شماره تماس: ۰۹۱۵۵۰۷۲۸۸۴